

Promocija prve čitanke posvećene
hrvatskim filozofkinjama
7. ožujka 2025.
Knjižnica i čitaonica Bogdana Ogrizovića, Zagreb
Izvještaj

Nakon dugogodišnjeg rada koji je ženski filozofski doprinos na hrvatskom prostoru utemeljio kao ozbiljan istraživački predmet, Ivana Skuhala Karasman i Luka Boršić sa zagrebačkog Instituta za filozofiju uredili su i objavili prvu knjigu u Hrvatskoj posvećenu ovoj temi.

Hrvatske filozofkinje: čitanka (Zagreb: Institut za filozofiju, 2024) rezultat je suradnje sedmero autora i autorica (Luke Boršića, Ankice Čakardić, Pavela Gregorića, Filipa Grgića, Ane Maskalan, Ivane Skuhala Karasman i Petra Šegedina) što sabire pregled života i djela šesnaest hrvatskih filozofkinja od renesanse do današnjih dana. Knjigu su 7. ožujka 2025. godine, uoči Međunarodnog dana žena, u Knjižnici i čitaonici Bogdana Ogrizovića predstavili urednici Ivana Skuhala Karasman i Luka Boršić te recenzentice Barbara Ćuk i Anita Dremel.

Kontekstualne opaske o začetku djela, njegovom formatu, kriteriju odabira zastupljenih autorica te samom nazivu podastro je Luka Boršić, filozof, filolog i ravnatelj Instituta za filozofiju. Knjiga je, doznajemo tako, nastala na razmeđu dvaju projekata Instituta: *Hrvatske filozofkinje u europskom kontekstu* (2019. – 2023.) te *Hrvatske filozofkinje* (2024. – 2027.), a motivacija za njihovo pokretanje određiva je gotovo kao stvar slučaja: razgledavajući jednom prilikom prije desetak godina bečke antikvarijate, filozof, kaže, nailazi na opskurnu knjižicu dojmljiva naslova: *Pesimistične kardinalne postavke (Muškarac kao logička i čudoredna nemogućnost te prokletstvo svijeta)* autorice Helene Druskowitz. Njezina misao nalazi svoj put do pera njemačkih feministkinja i teoretičarki, no u širim intelektualnim, a naročito filozofskim krugovima ostaje razmjerno nepoznata. Težnja za (re)afirmiranjem ove filozofski slojevite, ali i multidisciplinarne baštine otvara prostor mnogobrojnim suradnjama te proširivanju opsega istraživanja, potvrdivši, rekli bismo, da su konačno – ako već ne i odavno – dozrjeli uvjeti za katalogizaciju i kritičko oslovljavanje nasljeđa drugih, često zaboravljenih, filozofkinja hrvatskog porijekla. Pogled pak na sekciju s radovima o njihovom radu kojim završava svako poglavlje u čitanki pokazuje da se s njima u dijalog često ulazilo sporadično ili tek prigodno, pa tako, primjerice, o Maji Hudoletnjak Grgić, predavačici i prevoditeljici zasluž-

noj za prijevod prvih šest knjiga Euklidovih *Elemenata* na hrvatski jezik te, među ostalim, dubinsku analizu Parmenida i hipokratske medicine zatječemo tek nekolicinu nekrologa.

Toga se nedostatka dotiče filozofkinja i profesorica Barbara Ćuk, istaknuvši da su mnoge od pokrivenih žena pisale o svojim suvremenicima i prevodile njihove tekstove na strane jezike, no reciprociteta pritom, izgleda, većinom nije bilo. Knjiga, nastavlja, spomenute filozofkinje čini vidljivijima, ali i otvara proces vrednovanja njihova obola u razvoju pojedinih filozofskih ideja i argumentacija u Hrvatskoj. Njome se pobija i – možda ne uvijek izrije-kom prihvaćena ali nesumnjivo u filozofski kanon usjećena – uobrazilja da je filozofija muška stvar samo zato što je povijesno bila rezervirana za muškarce. Osvrnuvši se na intervju Ankice Čakardić s Nadeždom Čačinović, uvršten na sam kraj djela, sociologinja Anita Dremel naglašava da smisao knjige nije i ne može biti u pripisivanju ženama kakvih povijesno neutemeljenih zasluga, nego u pretvaranju onog *vidljivog* u *prisutno*. Time se nužno napušta tlo reprezentacije i pravi kritički iskorak koji sada ima razotkriti akademsku varijantu dobro znane dvostruke opterećenosti, riječju, borbu za vlastiti intelektualni prostor i borbu protiv predrasuda o tome tko smije biti nositelj znanja. Zbog toga, primjećuje Dremel, djelo predstavlja i poziv na epistemičku pravdu.

S obzirom na samu namjeru čitanke, onako kako je u zaključnim riječi-ma izražava Ivana Skuhala Karasman, znanstvena savjetnica pri Institutu za filozofiju, to nepravedno nepovjerenje u ne-muške glasove ispravljivo je prije svega praktičnim putem, zbog čega *Hrvatske filozofkinje* valja čitati ne samo kao sumu šestogodišnjeg znanstvenog rada, već i početak novih istraživanja obuhvaćenih i neobuhvaćenih opusa.

Nika Šintić